

VNT 2/2013 vp

29.11.2013

Valtioneuvoston tiedonanto eduskunnalle rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta

Sisällysluettelo

Johdanto

Hallituksen johtopäätös ohjelman toteutumisesta ja täydentämisestä

Hallituksen päätös ohjelman toimeenpanosta

Ohjelman toimeenpanon seuranta

Liite 1: Kuntatalouden ohjausjärjestelmä

Liite 2: Kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämishjelma ja sen toimeenpano

Liite 3: Työurien pidentäminen alkupäästä ja katkosten vähentäminen

Liite 4: Rakenteellisen työttömyysasteen alentaminen

Liite 5: Asuntomarkkinat

Johdanto

Suomen kokonaistuotanto jää tänä vuonna karkeasti 5 % matalammaksi kuin v. 2007. Korkea työttömyys sekä valtion ja kuntien suuret alijäämät johtuvat ennen muuta tästä pitkään jatkuneesta kasvuvajeesta. Talouden heikon kasvun taustalla ovat maailmantalouden ja euroalueen ongelmat, Suomen teollisuuden rakennemuutos ja heikko kilpailukyky.

Kilpailukyvyn heikkenemisessä ei ole kyse pelkästään suhteellisesta kustannustasosta, vaan myös kyvystä sopeutua globaalitalouden ja teknologian muutoksiin. Tarvitaankin parempaa sopeutumiskykyä ja inhimillisten voimavarojen täysimääräistä hyödyntämistä. Tämä puolestaan edellyttää osaamistason kohottamista.

Jo ennen talouskasvun heikentymistä Suomen julkisessa taloudessa oli kestävyysvaje. Toisin sanoen normaalinkaan talous- ja työllisyyskehityksen oloissa julkisen talouden tulot eivät riitä ilman korvaavia toimia rahoittamaan nykyperusteiden määräytyvät, väestön ikärakenteen muutoksen myötä nopeasti kasvavat julkiset menot siten, että julkisen talouden velkaantuminen pysyisi hallinnassa. Rakennepoliittisen ohjelman tehtävänä on korjata tämä rahoitusvaje ja siten turvata tulevat etuudet ja palvelut.

Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman avulla uudistetaan taloudellisen toiminnan institutionaalisia puitteita ja niiden luomia kannusteita niin, että edellytykset talouden kasvuille vahvistuvat. Uudistukset on kuitenkin sovitettava yhteen muun talouspolitiikan kanssa siten, että kokonaisuus tukee kasvua ja työllisyyttä myös lyhyellä aikavälillä. On otettava huomioon, että maailmanlaajuisestikin talouden elpyminen on ollut hidasta ja haurasta vuosien 2008-2009 talouskriisin jälkeen.

Jotta orastavaa kysyntää ja kasvua ei tukahdutettaisi, tarvitaan tasapainoista finanssipolitiikkaa. On olemassa eräänlainen valintatilanne rakennepolitiikan ja nopeiden sopeutustoimien välillä: mitä uskottavampaa julkisen talouden kestävyys turvaava rakennepolitiikka on, sitä vähemmän tarvitaan kasvua jarruttavia veronkorotuksia ja menoleikkauksia lyhyellä aikavälillä.

Talouspolitiikan valinnan voi pelkistää ja yksinkertaistaa seuraavasti: ilman uskottavaa rakennepoliittista kokonaisratkaisua olisi suurempi tarve valtiontalouden ja kuntatalouden alijäämien nopeaan umpeen kuromiseen. Mittaluokaltaan suuret ja toteutukseltaan välittömät sopeutustoimet heikentäisivät kysyntää ja työllisyyttä. Uskottavasta rakennepaketista päättäminen antaa aikaa budjettivajeen hallittuun poistamiseen. Hallitus on valinnut jälkimmäisen vaihtoehdon.

Hallituksen johtopäätös ohjelman toteutumisesta ja täydentämisestä

Jotta rakennepoliittinen ohjelma voisi toteutua hallituksen elokuussa 2013 päättämällä tavalla ja ottaen huomioon valtiosihteeri Martti Hetemäen johtaman valmistelutyötä koordinoineen johtoryhmän arvion ohjelman toteutumisesta

- Hallitus katsoo, että kuntalain muutokset sekä kuntien tehtävien, velvoitteiden ja normien muutokset tulee panna täytäntöön ja kuntatalouden ohjausjärjestelmä ottaa käyttöön liitteissä 1 ja 2 esitetyllä tavalla. Lisäksi hallitus katsoo, että se pidättyytyy uusien, kuntien menoja lisäävien tehtävien ja velvoitteiden antamisesta ilman, että se päättää samalla vastaavansuuruisista tehtävien ja velvoitteiden karsimisesta tai uusien annettavien tehtävien ja velvoitteiden täysimääräisestä rahoittamisesta. Tätä periaatetta sovelletaan kehyspäätökseen nähden uusiin hankkeisiin. Tämän lisäksi kehukseen jo sisältyviä kuntien menoja lisääviä hankkeita arvioidaan kriittisesti kehyspäätöksen yhteydessä.
- Hallitus varmistaa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon integraation että turvaa niiden tehokkaan hallinnon.
- Hallitus täydentää esityksiä valtionhallinnon palvelurakenteiksi siten, että mm. valtion keskushallinnon ja aluehallinnon uudelleen järjestämisen yhteydessä käytetään henkilöresursseja aiempaa joustavammin ja järjestetään hallinnollisia tehtäviä uudelleen niin, että julkisen palvelutuotannon tuottavuudelle asetettu 0,5 prosentin vuotuinen kasvutavoite toteutuu myös valtion toiminnoissa.
- Hallitus toteaa, että työmarkkinajärjestöt valmistelevat eläkeuudistuksen työuraspimuksessa 2012 vahvistettujen tavoitteiden mukaisesti niin, että voidaan riittäväällä varmuudella arvioida eläkkeelle siirtymisiän odotteen nousevan vähintään 62,4 vuoteen vuonna 2025.
- Hallitus täydentää esityksiä työuran katkoksiin ja nuorten työllisyyteen kohdistuviksi toimiksi liitteessä 3 esitetyllä tavalla.
- Hallitus täydentää esityksiä rakenteellisen työttömyysasteen alentamiseksi liitteessä 4 esitetyllä tavalla.
- Hallitus täydentää esityksiä rakentamisen ja asuntomarkkinoiden toiminnan tehostamiseksi liitteessä 5 esitetyllä tavalla.
- Hallitus velvoittaa ministeriöt panemaan toimeen terveen kilpailun ohjelman.
- Hallitus toteuttaa kaikki uudistukset valtion menokehysten puitteissa.
- Hallitus varautuu päättämään kehysriihessä maaliskuussa 2014 tarvittavista lisäsopeutus- tai rakenteellisista toimista valtiontalouden alijäämän pienentämiseksi ja valtion velkasuhteen kasvun taittamiseksi. Sopeutustoimien mittaluokka perustuu tuolloin käytettävissä olevaan valtiovarainministeriön laatimaan, valtiontalouden ennusteeseen perustuvaan sopeutustarvearvioon ja mittaluokassa otetaan huomioon rakennepoliittisen ohjelman toimeenpano.

Oheisessa taulukossa esitetään yhteenveto johtoryhmän arviosta rakennepoliittisen ohjelman odotetun toimeenpanon mahdollisesta vaikutuksesta kestävyysvajeeseen, kun ohjelmaa täydennetään edellä esitetyillä tavoilla. Arviot toimenpiteiden vaikutuksesta julkisen talouden kestävyteen ovat väistämättä suuntaa-antavia ja karkeita.

Taulukko: Yhteenveto rakennepoliittisen ohjelman odotetusta toimeenpanosta.

	Mahdollinen kestävyysvajevaikutus, %-yks.
Kuntien taloudenpito	-1,0
Palvelutuotannon tuottavuus	-1,4 ¹⁾
Työurat ja työn tarjonta	-1,4 ²⁾
Rakenteellinen työttömyys	-0,3
Talouden tuotantopotentiaali	-0,6
Yhteensä	-4,7

¹⁾ Mahdollinen kestävyysvajevaikutus sisältää oletuksen, että sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen uudistamisen seurauksena lähinnä sosiaali- ja terveyden henkilöstön tarpeen kasvusta aiheutuva julkisten palvelujen tuottamisessa aiemmin arvioidun noin 3 000 henkilön vuosittaisen nettolisäyksen sijasta tuo lisäys jäisi 1 000 henkilöön vuodessa. Tämä tarkoittaa puolen prosentin julkisten palvelujen tuottavuuskasvua, joka kaventaa kestävyysvajetta arviolta 1,4 prosentilla BKT:sta. Jos mainittuun tuottavuuskasvuun ei päästä, jää kestävyysvajeen umpeen kurominen tältä osin kuntien meno- ja verosopeutustoimien varaan. Kuntatalouden uusi talousohjausjärjestelmä varmistaa, että kestävyysvaje kuroutuu umpeen.

²⁾ Mahdollinen kestävyysvajevaikutus sisältää eläkeuudistukselle asetetut tavoitteet. Eläkeuudistuksen yksityiskohdista ei ole päätetty eikä uudistuksen kestävyysvajevaikutus ole vielä arvioitavissa. Uudistus, joka täyttäisi työmarkkinajärjestöjen sitoumuksen, pidentää työuria vähintään 1½ vuotta ja pienentäisi kestävyysvajetta runsaan 1 prosenttiyksikköä.

Hallituksen päätös ohjelman toimeenpanosta

1.1 Eläkejärjestelmän uudistaminen

Hallitus toteaa, että työmarkkinakeskusjärjestöt neuvottelevat työurien pidentämiseksi työurasopimuksessa (22.3.2012) sovitun mukaisesti ratkaisun seuraavaksi työeläkeuudistukseksi. Työeläkeuudistuksen ja siihen liittyvän maksutasoratkaisun tavoitteena on edistää työllisyyttä, tukea julkisen talouden kestävyysvajeen ratkaisemista, parantaa työeläkejärjestelmän rahoituksellista kestävyyttä pitkällä aikavälillä sekä varmistaa riittävä eläketurva ja sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus. Järjestöt neuvottelevat ratkaisun eläkeuudistukseksi syksyyn 2014 mennessä. Samassa yhteydessä ratkaistaan myös tasoitusmäärään ja Emupuskuriin sekä vanhuuseläkerahastoinnin kehitykseen liittyvät kysymykset. Tavoitteena on, että kaikki työeläkeuudistukseen liittyvät hallituksen lakiesitykset annetaan eduskunnalle heti vuoden 2015 eduskuntavaalien jälkeen ja uudistus tulee voimaan viimeistään vuoden 2017 alusta.

1.2 Ikääntyneiden työllistyminen

Toimeenpanoaikataulu täsmentyy myöhemmin eläkejärjestelmän uudistamista koskevien neuvottelujen yhteydessä. Osa uudesta lainsäädännöstä tulee voimaan 1.1.2014.

1.3 Alkoholin kulutuksen ja haittojen vähentäminen

Hallituksen esitykset annetaan 2014. Lainsäädäntö tulee voimaan siirtymäajoin 2015-2016. Alkoholiohjelma uusitaan alkuvuonna 2014.

1.4a Esiopetus

Hallituksen esitys annetaan budjettilakina 2014. Lainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2015.

1.4b Nuorisotakuu

Ammatillisen koulutuksen kehittämisen osalta toimeenpanoaikataulu esitetään kohdassa 1.5.

1.4c Oppivelvollisuusikä

Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti kriittisen nivelvaiheen koulutuksen jatkuvuuden turvaamiseksi, keskeyttämisen vähentämiseksi ja nuorten työurien pidentämiseksi oppivelvollisuusikää nostetaan 17 vuoteen.

Uudistus koskee koko ikäluokkaa ja valmistellaan siten, että sillä tavoitetaan erityisesti nuoret, jotka eivät pääse koulutukseen perusopetuksen jälkeen. Uudistus toteutetaan perustuslain reunaehtojen sisällä. Lakiehdotus annetaan eduskunnalle syksyllä 2014.

Hallituksen esitys annetaan budjettilakina 2014. Lainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2015.

1.5a Ammatillisen koulutuksen tarjonta

Tutkintojärjestelmää uudistetaan ja sitä koskeva hallituksen esitys annetaan keväällä 2014 siten, että uudistus tulee voimaan 1.8.2015. Ammatillisen koulutuksen (perus- ja lisäkoulutus) rahoitusjärjestelmä uudistetaan ja sitä koskeva hallituksen esitys annetaan keväällä 2014. Uusi rahoituslainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2015.

Perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelyt otetaan käyttöön kesällä 2014. Ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen yhtenäinen kokonaisuus otetaan käyttöön 1.8.2015. Hallituksen esitys annetaan syksyllä 2014. Ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon rakenteellinen kehittäminen jatkuu. Toimenpideohjelma käynnistyy alkuvuodesta 2014. Koulutuksen järjestämisluvat uudistuvat viimeistään 1.1.2017 lukien.

1.5b Koulutuksen yhteistyön tiivistäminen

Lukiokoulutuksen tavoitteet ja tuntijako sekä opetussuunnitelmien perusteet tulevat voimaan 1.8.2016. Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen uudistetut säädökset tulevat voimaan 1.8.2015.

1.5c Hyväksiluku ammatillisissa tutkinnoissa

Ammatillisen koulutuksen osalta muutokset toteutetaan tutkintojärjestelmän ja rahoitusjärjestelmän uudistamisen yhteydessä. Hallituksen esitykset annetaan 2014. Lainsäädäntö tulee voimaan 2015.

Näyttötutkintojärjestelmän kehittäminen käynnistetään 11/2013. Ehdotukset valmiit 10/2014.

Opetushallituksen yhteyteen sijoitettavan aikaisemman osaamisen hyväksilukemista edistävän toiminnon valmistelu tapahtuu vuonna 2014.

1.6a Opintotuki

Hallituksen esitys annettu.

1.6b Korkeakoulujen valmistumisajat

Hallituksen esitykset yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta annetaan kevätistuntokaudella 2014. Lainsäädäntö tulee voimaan 1.8.2015 ja sitä sovelletaan voimaantulon jälkeen opintonsa aloittaviin opiskelijoihin.

1.6c Korkeakoulujen rahoitus (55 opintopistettä vuodessa suorittavat)

Ammattikorkeakoulusäännökset tulevat voimaan 1.1.2014, yliopistosäännökset 1.1.2015.

1.6d Sisäänkäynti korkeakouluihin

Ylioppilastutkinnon koearvosanojen vertailukelpoisuuden kehittäminen eri tutkintokertojen välillä otetaan käyttöön asteittain 2016 mennessä niin, että sitä sovelletaan ensimmäisiin kokeisiin 2014 aikana.

1.6e Hakijasuman purku

Toteutetaan yhdessä korkeakoulujen kanssa sisäänottojen määräaikainen lisäys viimeistään alkaen vuodesta 2015. Lisäysohjelman kestosta, laajuudesta ja rahoituksesta päätetään hallituksen kehysvalmistelun yhteydessä.

Opiskelijavalintauudistusta koskeva hallituksen esitys annetaan elokuussa 2014. Lainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2015. Uusien säädösten mukainen haku otetaan käyttöön keväällä 2016 valittaessa opiskelijoita syksyllä 2016 alkavaan koulutukseen.

1.6f Alempien korkeakoulututkintojen kelpoisuus

Ministeriöiden esityksiä täydennetään siten, että ministeriöt veloitetaan uudistamaan toimialoillaan kelpoisuusvaatimuksia siten, että kelpoisuuden tuottavia opintoja voidaan suorittaa nykyistä joustavammin. Lainsäädännön muutokset tulevat voimaan 1.1.2015. Lisäksi täydennetty esitys kytketään johdonmukaisesti yhteen toimenpiteiden 3.2 ja 3.4 kanssa.

1.6g Ympärivuotinen opiskelu korkeakouluissa

Toimeenpanoaikataulu täsmentyy myöhemmin.

1.7 Oppisopimuskoulutus

Uudistus käynnistyy hankkeina 2014. Toiminta vakiinnutetaan valituin osin 2017 alusta lukien.

1.8 Lukioiden rahoitusperusteet ja lukion digitalisointi

Lukiokoulutuksen rahoitusperusteet uudistetaan. Hallituksen esitys annetaan keväällä 2014 ja uudistus tulee voimaan 1.1.2015.

Ylioppilastutkinto sähköistetään. Ensimmäiset kokeet voidaan suorittaa sähköisesti vuonna 2016 ja koko tutkinto vuonna 2019. Lukiokoulutuksen digitaalisia oppimisympäristöjä ja opetuksen tukena toimivia sovelluksia kehitetään osana kansallista koulutuspilveä.

1.9 Kotihoidontuki ja subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen

Hallituksen esitys kotihoidon tuen muuttamisesta annetaan budjettilakina 2014. Lainsäädäntö tulee voimaan 1.8.2015.

Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisen osalta hallituksen esitys annetaan keväällä 2014. Lainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2015.

1.10 Vuorotteluvapaa

Vuorotteluvapaaudistus toteutetaan kolmikantaisen esityksen ja hallituksen linjauksen pohjalta. Erityisesti tarkastellaan sijaisuuden ehtojen tiukentamista. Yksityiskohtainen valmistelu tehdään kolmikantaisesti. Uudistus tulee voimaan syksyllä 2014.

1.11 Vanhemmuuden kustannusten tasaus

Selvitys vanhemmuuden kustannusten tasaamisen eri malleista ja niiden kustannuksista on tehty. Hallitus jatkaa arviointia vanhemmuuden kustannusten tasaamisesta työmarkkinajärjestöjen kanssa.

1.12a Kotouttamisohjelman toimeenpano

Toimeenpanoaikataulu täsmentyy myöhemmin.

1.12b Välityömarkkinat

Toimeenpanoaikataulu täsmentyy myöhemmin.

1.12c Osatyökykyiset

Toimeenpanoaikataulu täsmentyy myöhemmin.

1.12d Pitkäkestoinen työllistämistuki

Hallituksen esitys annetaan 2014. Lainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2015.

1.12e Sosiaaliset yritykset

Hallituksen esitys asiasta annetaan syksyllä 2014. Lainsäädäntömuutokset tulevat voimaan 2015 alusta.

1.12f Heikossa työmarkkina-asemassa olevat

Julkisia hankintoja koskeva EU-direktiivi annetaan helmikuussa 2014. Hallituksen esityksen valmistelussa huomioidaan heikossa työmarkkina-asemassa olevat. Hallituksen esitys annetaan 2015. Lainsäädäntö tulee voimaan helmikuussa 2016.

1.13 Työttömien koulutuksen uudelleensuuntaaminen

Toimeenpanoaikataulu täsmentyy myöhemmin.

1.14 Osallistava sosiaaliturva

Toimeenpanoaikataulu täsmentyy myöhemmin.

1.15 Työvoiman palvelukeskukset

Ministeriön esitystä täydennetään liitteessä 4 esitetyn kokonaisuuden puitteissa.

Työvoiman palvelukeskus-lakia koskeva hallituksen esitys annetaan budjettilakina 2014. Lainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2015.

Hallituksen esitys työttömyysturvalain muuttamisesta annetaan 2014. Säännösmuutokset tulevat voimaan 1.1.2015.

1.16 Työtarjousten lisääminen

Ministeriön esitystä täydennetään liitteessä 4 esitetyllä tavalla.

Työttömyysturvalakiin tulevia muutoksia koskeva hallituksen esitys annetaan 2014. Muutokset tulevat voimaan viimeistään 2015.

1.17 Palkkatuki

Sähköinen maksatushakemus otetaan käyttöön tammikuussa 2014. Arvio mahdollisuudesta muuttaa palkkatuen rakenne yksinkertaisemmaksi valmistuu 30.4.2014 mennessä. Jos palkkatukijärjestelmää esitetään muutettavaksi, hallituksen esitys annetaan syksyllä 2014 ja säännökset tulevat voimaan 1.1.2015.

1.18 Kuntien rooli pitkäaikaistyöttömien (300 vrk) työmarkkinatuen järjestämis- ja rahoitusvastuussa

Hallituksen esitys annetaan budjettilakina 2014. Lainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2015.

1.19 Työn vastaanottovelvollisuus

Hallituksen esitys annetaan 2014. Säännösmuutos tulee voimaan 1.1.2015

1.20 Työttömyysturvan ennakkomaksu

Uusi ohjeistus tulee voimaan 2014 alusta.

1.21 Suojaosuus työttömyysturvassa

Hallituksen esitys annettu.

1.22 Suojaosuus asumistuessa

Hallitus päättää 29.8.2013 kannanoton mukaisesta mallista asumistuen suojaosuudeksi.

Hallituksen esitys kevätistuntokauden 2014 alussa. Lainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2015.

1.24 Neuvottelu- ja sopimusjärjestelmä

Toimeenpanoaikataulu täsmentyy myöhemmin.

1.25a Nollatyösopimukset

Hallituksen esitys annetaan kevätistuntokaudella 2014. Lainsäädännön voimaantulo täsmentyy tuolloin.

1.25b Alipalkkaus

Toimeenpanoaikataulu täsmentyy myöhemmin. Asiaa koskeva yhteistoimintalain uudistus tulee voimaan 1.1.2014.

1.25c Osa-aikatyöntekijät

Toimeenpanoaikataulu täsmentyy myöhemmin.

1.26 Ulkomaalaiset opiskelijat

Toimeenpanoaikataulu täsmentyy myöhemmin.

2.0 Kauppojen aukiolo

Hallituksen esitys annetaan kevätistuntokauden 2014 alussa. Lainsäädäntö tulee voimaan 1.4.2014.

2.1a Yritystuet

Hallitus asettaa erillisen ministerityöryhmän valmistelemaan esityksen elinkeinotukien ja ympäristölle haitallisten tukien uudistamisesta sekä uudelleenkohdentamisesta maaliskuun 2014 kehysriiheen mennessä

2.1b Ympäristölle haitalliset tuet

Valmistelua jatketaan kohdassa 2.1a esitetyllä tavalla.

2.1c Yritysrahoituksen saatavuus

Toimeenpanoaikataulu täsmentyy myöhemmin.

2.2 Kaavoitus ja kaupan kilpailun esteet

Ministeriön esitystä täydennetään liitteen 5 mukaisesti.

Hallituksen esitykset annetaan syksyllä 2014. Lainsäädäntö tulee voimaan keväällä 2015.

2.3 Rakentamisen kilpailu

Ministeriön esitystä täydennetään liitteen 5 mukaisesti.

Kunnan rakennusvalvontatoimen asiantuntemusta ja yhtenäistä toimintatapaa vahvistetaan kokoamalla rakennusvalvonta isommiksi ylikunnallisiksi yksiköiksi. Uudet rakennusvalvontayksiköt kattaisivat toimintansa täysimääräisesti lupamaksuilla. Uudistus on tarkoitus toteuttaa vuoden 2016 aikana.

2.4 Terveen kilpailun ohjelma

Hallitus velvoittaa ministeriöt panemaan toimeen terveen kilpailun ohjelman.

2.5 Venäjän markkinoiden hyödyntäminen

Toimeenpanoaikataulu täsmentyy myöhemmin.

2.6 Teollisen tuotannon perusta

Toimeenpanoaikataulu täsmentyy myöhemmin.

2.7 Harmaa talous

Harmaan talouden torjuntaohjelman toteuttamista jatketaan. Osa uudistuksista toteutetaan 2014. Julkisen verovelkarekisterin käyttöönottoa keskevä hallituksen esitys annetaan syksyllä 2013.

2.8 Tilaajan vastuu ja sanktiot

Toimeenpanoaikataulu täsmentyy myöhemmin. Mm. veronumeron käytön laajentamista muille toimialoille sekä tietojen raportointivelvollisuutta koskeva selvitys toteutetaan siten, että tarvittavat lainsäädäntöesitykset voidaan antaa alkuvuodesta 2015.

2.9 Työvoima- ja koulutustarpeen ennakointi

Toimeenpanoaikataulu täsmentyy myöhemmin.

2.10 EU-rakennerahastot

Hallinnon ja aluekehityksen ministeriryhmä päätti 18.9.2013, että ensi vuoden alusta alkavalla rakennerahastokaudella neljä ELY-keskusta erikoistuu rakennerahastojen hallintoon.

2.11 Sähköinen palveluväylä

Hallituksen esitykset annetaan 2014 alkupuolella. Sähköinen tunnistaminen on käytössä ja ensimmäiset palvelut ovat väylässä 2015.

2.12 Itämeren merikaapeli

Toimeenpanoaikataulu täsmentyy myöhemmin.

2.13 Tietovarantojen avaaminen

Talouspoliittinen ministerivaliokunta on käsitellyt ministeriön esityksen. Valmistelua jatketaan ministeriöiden laatimia ehdotuksia hyödyntäen. Siltä osin, kun esitys edellyttää muutoksia määrärahoihin, muutokset tuodaan osaksi valtiotalouden määrärahakehelyksiä normaalin kehysmenettelyn puitteissa.

Tietovarannot avataan vaiheittain 2014-2018.

2.14 Lupa- ja valitusmenettelyt

Merkittävässä lupahankkeissa otetaan käyttöön välittömästi toimintamalli, joka parantaa toiminnanharjoittajan ja lupaviranomaisten välistä tiedonkulkua jo ennen lupahakemuksen jättämistä sekä nopeuttaa lupaprosessia.

Hallituksen esitykset uudeksi ympäristönsuojelulaiksi annetaan joulukuussa 2013 ja syysistuntokauden alussa 2014. Muutoksenhakumenettelyiden kehittämistä koskeva hallituksen esitys annetaan keväällä 2014.

2.15 Työeläkelaitosten asutosijoittaminen

Täydennetään ministeriön esitystä liitteessä 5 esitetyllä tavalla.

2.16 Maan myynnin verovapaus

Hallituksen esitys annettu.

2.17 Vuokra-asuntotuotannon käynnistysavustus

Hallituksen esitys annettu.

3.1 Kuntatalouden ohjausjärjestelmä

Päätetään uudesta kuntatalouden ohjausjärjestelmästä liitteessä 1 täsmennetyn esityksen mukaisesti.

3.2 Kuntien tehtävät, velvoitteet ja normit

Päätetään kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämisestä liitteessä 2 täsmennetyn esityksen mukaisesti. Tämän ohella hallitus pidättäytyy uusien, kuntien menoja lisäävien tehtävien ja velvoitteiden antamisesta ilman, että samalla päätetään vastaavansuuruisista kuntien tehtävien ja velvoitteiden karsimisesta tai uusien annettavien tehtävien ja velvoitteiden täysimääräisestä rahoittamisesta. Tätä periaatetta sovelletaan kehyspäättökseen nähden uusiin hankkeisiin. Tämän lisäksi kehukseen jo sisältyviä hankkeita arvioidaan kriittisesti kehyspäättökseen yhteydessä.

Kuntien velvoitteiden vähentämisen tueksi toteutetaan kuntakokeiluja vuosina 2015-2016. Haku kuntakokeiluihin käynnistetään vuoden 2013 lopussa kuuteen eri toimintamallikokonaisuuteen: hyvinvoinnin integroitu toimintamalli, koulutuspalvelukokeilut, palveluasumisen toimintamalli, valvonnan toimintamalli, kuntien ja Kelan yhteistyö, nuorisotakuu. Kokeilujen edellyttämät lainsäädäntömuutokset annetaan eduskunnalle kevätistuntokaudella 2014.

3.3 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenne ja -rahoitus

Hallitus varmistaa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon integraation että turvaa niiden tehokkaan hallinnon.

Lausuntokierroksen jälkeen hallituksen esitys annetaan eduskunnalle keväällä 2014. Laki tulee voimaan 1.1.2015. Uudet organisaatiot aloittavat toiminnan 1.1.2017.

Rakennepoliittisen ohjelman mukaisesti hallitus asettaa laajapohjaisen (mm. parlamentaarinen edustus, eri rahoittajatahot ja järjestöt) työryhmän, joka laatii selvityksen sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavaisen purkamisen vaihtoehtoista ja niiden vaikutuksista. Selvityksen tulee olla valmis alkuvuodesta 2015.

3.4 Kelpoisuusvaatimukset

Ministeriön esitystä täydennetään siten, että se kytketään johdonmukaisesti yhteen toimenpiteiden 1.6 ja 3.2 kanssa. Ministeriöt veloitetaan uudistamaan toimialoillaan kelpoisuusvaatimuksia siten, että kelpoisuuden tuottavia opintoja voidaan suorittaa nykyistä joustavammin.

3.5 Kuntarakenne

Hallituksen esitys annetaan kevättalvella 2014. Lainsäädäntö tulee voimaan keuhällä 2014. Valtioneuvosto päättää mahdollisista kuntaliitoksista siten, että ne voivat tulla voimaan 2017 alusta lukien.

3.6 Metropolihallinto 1

Hallitus päättää uudistuksen sisällöstä syksyllä 2014 metropolihallintoa valmistelevalle työryhmän työn päätyttyä. Kunnat päättävät liitoksista todennäköisesti 2014. Mahdolliset liitokset tulevat todennäköisesti voimaan 2017 valtuustokauden alussa.

3.7 Metropolihallinto 2

Ministeriön esitystä täydennetään kaavoitus- ja asuntotavoitteiden osalta liitteessä 5 esitetyllä tavalla. Muilta osin valmistelua jatketaan ministeriöiden laatimia ehdotuksia hyödyntäen. Siltä osin, kun esitys edellyttää muutoksia määrärahoihin, muutokset tuodaan osaksi valtioneuvoston määrärahaehyksiä normaalin kehysmenettelyn puitteissa.

Hallitus päättää uudistuksen sisällöstä syksyllä 2014 metropolihallintoa valmistelevalle työryhmän työn päätyttyä. Hallituksen esitys annetaan keuhätistuntokauden 2016 alussa. Lainsäädäntö tulee voimaan siten, että uusi hallintorakenne on käyttöön otettavissa 2017 alusta lukien.

3.8 Hankintalain kokonaisuudistus

Hankintalainsäädäntö uudistetaan helmikuussa 2014 annettavien uusien EU-direktiivien mukaiseksi hallitusohjelma huomioiden siten, että uudet lait tulevat voimaan helmikuussa 2015.

3.9 Valtionhallinto ja palvelurakenteet

Valmistelua jatketaan painopisteen ollessa erityisesti hallitusryhmien puheenjohtajien 8.11.2013 tekemien linjausten (mm. KEHU, aluehallinto) mukaisissa toimenpiteissä.

Valtioneuvoston kanslian yhteyteen perustetaan 1.3.2015 valtioneuvoston hallintoyksikkö, johon keskitetään ministeriöiden yhteiset hallinto- ja palvelutoiminnot. Esitys siirrettävistä tehtävistä ja määrärahoista 30.4.2014 mennessä.

Erityisesti valtion aluehallinnon uudelleen järjestämisen yhteydessä käytetään asiantuntijaresursseja aiempaa joustavammin ja järjestetään hallinnollisia tehtäviä uudelleen niin, että julkisen palvelutuotannon tuottavuudelle asetettu 0,5 prosentin vuotuinen kasvutavoite toteutuu myös valtion toiminnoissa. Kansliapäällikköryhmä antaa esityksen aluehallinnon uudelleen järjestämiseksi 31.1.2014 mennessä.

Valtioneuvoston uudistustarpeita arvioimaan asetetaan parlamentaarinen komitea. Työn määräaika on tammikuussa 2015.

Ohjelman toimeenpanon seuranta

Rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanon seuranta järjestetään seuraavalla tavalla:

- Hallituksen vahvistamat esitykset rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanoksi tuodaan normaalin kehysmenettelyn puitteissa osaksi valtiontalouden määräraha-kehyyksiä kehysriihessä maaliskuussa 2014. Jos rakennepoliittisen ohjelman toimet edellyttävät määrärahojen lisäämistä, lisäykset toteutetaan uudelleenkohdennuksin valtiontalouden määrärahakehysten puitteissa.
- Hallitus valtuuttaa valtiovarainministeriön valtiosihteeri kansliapäällikkönä Martti Hetemäen johtaman ryhmän seuraamaan rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanoa maaliskuun 2014 kehysriiheen saakka. Johtoryhmään kuuluvat valtiosihteeri Hetemäen lisäksi valtioneuvoston kanslian valtiosihteeri Olli-Pekka Heinonen, opetus- ja kulttuuriministeriön kansliapäällikkö Anita Lehikoinen, työ- ja elinkeinoministeriön kansliapäällikkö Erkki Virtanen sekä ylijohdaja Jukka Pekkarinen valtiovarainministeriöstä.
- Valtiovarainministeriön budjettiosasto arvioi maaliskuun 2014 kehysriiheen mennessä, onko rakennepoliittinen ohjelma toteutumassa valtiontalouden määräraha-kehyyksen puitteissa.
- Hetemäen johtoryhmä raportoi ohjelman toimenpiteiden toimeenpanosta talouspoliittiselle ministerivaliokunnalle. Johtoryhmä esittää hallitukselle maaliskuun 2014 kehysriiheen mennessä tarpeelliseksi katsomansa täydentävät toimenpiteet ja toimet toimeenpanon vahvistamiseksi, jotta ohjelma voisi toteutua hallituksen elokuussa 2013 päättämällä tavalla.
- Rakenne- ja hallintouudistuksissa, mukaan lukien päivystysasetuksen muuttaminen ja pelastustoimen uudelleenorganisointi, suoritetaan kielellisten vaikutusten arviointi, tarkoituksena turvata palvelut suomeksi ja ruotsiksi.
- Hallitus seuraa rakennepoliittisen ohjelman toteutumista maaliskuun 2014 kehysriihessä ja syyskuun 2014 budjettiriihessä ja päättää tarvittaessa lisätoimista sen varmistamiseksi, että ohjelma toteutuu hallituksen elokuussa 2013 päättämällä tavalla.
- Jo päätettyjen ja nyt päätettävien toimien vaikutuksista työurien pituuteen laaditaan tarkempi arvio maaliskuun 2014 kehysriiheen mennessä. Jos kyseisen arvion perusteella työurien odote alkupäässä ei ole pidentymässä vähintään 6 kuukaudella vuoteen 2020 mennessä, toteutetaan riittävät lisätoimet.
- Toimenpiteiden 1.12-1.22 vaikutuksista laaditaan tarkempi arvio maaliskuun 2014 kehysriiheen mennessä. Mikäli todetaan, että työllistyminen ei tehostu ehdotetuilla keinoilla, valmistellaan kolmikantaisesti lisätoimenpiteitä toteutettavaksi hallituskauden aikana, hallituksen 29.8.2013 kannanoton mukaisesti.
- Hallitus raportoi rakennepoliittisen ohjelman toimeenpanosta EU:n budjettikehysdirektiivin säädöksiä noudattavan kansallisen asetuksen määräämissä puitteissa julkisen talouden suunnitelmassa sekä EU:n eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa vakausohjelmassa ja Eurooppa 2020 –ohjelmassa keväällä 2014.

Liite 1

Kuntatalouden ohjausjärjestelmä

Kuntatalouden tasapainon turvaamiseksi otetaan käyttöön uusi kuntatalouden ohjausjärjestelmä, jonka tavoitteena on turvata kuntatalouden kestävyys. Ohjausjärjestelmä on pitkäjänteisyytensä ja sitovuutensa osalta verrattavissa nykyiseen valtioneuvoston kehysmenettelyyn. Uudella järjestelmällä varmistetaan, että kuntien tehtävät ja velvoitteet ovat johdonmukaisia kuntatalouden tasapainon kanssa.

Uuden järjestelmän mukainen kuntatalousohjelma sovittaa yhteen kuntien tehtävät ja velvoitteet sekä niiden rahoituksen. Ohjelma korvaa nykyisen peruspalveluohjelman. Kuntatalousohjelma määrittää kuntatalouden tasapainotavoitteen edellyttämien kuntien omien vero- ja maksutulojen sekä tavoiteltavan kuntapalveluiden tuottavuuden kehityksen. Samoin se täsmentää ne valtionosuuksia, kuntien veropohjaa sekä kuntien tehtäviä ja velvoitteita koskevat valtion toimet, joilla turvataan kuntatalouden tasapaino. Kuntien ja valtion välisessä kustannustenjaon tarkistuksessa siirrytään vuosittaiseen menettelyyn. Kunnallistalouden ja hallinnon neuvottelukunnan yhteyteen perustettu jaosto arvioi valtion kunnille säätämiin tehtäviin ja velvoitteisiin liittyvien kustannuslaskelmien luotettavuutta.

Kuntatalouden ohjausjärjestelmää koskeva hallituksen linjaus:

1. Otetaan käyttöön kuntatalouden ohjausjärjestelmä ja sen sitova kuntatalousohjelma, joka korvaa nykyisen peruspalveluohjelman. Kuntatalousohjelma sovittaa kuntatalouden tasapainon turvaamiseksi kuntien tehtävät ja velvoitteet sekä niiden rahoituksen.
2. Kuntatalouden ohjausjärjestelmän mukaisesti hallituskauden alussa hallitus päättää kuntatalousohjelmasta. Ohjelma asettaa kuntatalouden tasapainotavoitteen ja päättää samalla toimenpiteistä tavoitteen toteuttamiseksi erillisessä kuntatalousohjelmassa. Ohjelmaa tarkistetaan valtion kehysmenettelyn tavoin vuosittain hallituksen kehyspäätöksen yhteydessä.
3. Tasapainotavoitteen tueksi otetaan käyttöön kuntatalouden rahoituskehys, jossa asetetaan euromääräinen rajoite valtion toimesta aiheutuvalla kuntatalouden menojen muutokselle.
4. Kuntalain uudistamisen yhteydessä yksittäisen kunnan ja kuntayhtymän alijäämän kattamisvelvoitetta sekä erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyä uudistetaan niin, että ne tukevat tehokkaasti koko kuntatalouden tasapainon ylläpitoa. Lisäksi arviointimenettely ulotetaan kattamaan kuntayhtymät.
5. Kustannustenjaon tarkistus muutetaan vuosittaiseksi.
6. Suhdannevaikutusten lieventämiseksi kuntatalouden vakautta ylläpidetään tulokehitystä ta-soittavilla toimilla.
7. Kuntatalouden ohjauksen toimivuuden turvaamiseksi Kuntatieto-ohjelman toimeenpanossa otetaan huomioon kuntatalouden ohjauksen edellyttämät tietotarpeet. Vauhditetaan julkisten palvelujen kustannusten läpinäkyvyyttä ja vertailtavuutta ottamalla kuntasektorilla käyttöön yhtenäinen malli tuotannon ja kustannusten laskentaan ja vertailuun. Johtoryhmä tuo vuoden 2014 kehysriiheen mennessä hallitukselle esityksen päätöksenteon pohjaksi.

8. Kuntatalouden ohjausta toteutetaan osana budjettidirektiivin täytäntöönpanon mukaista julkisen talouden suunnitelmaa ja sen vuosittaista tarkistusta.
9. Hallitus sisällyttää kuntatalouden ohjausjärjestelmää koskevat säädösmuutokset kuntalain uudistusta koskevaan lakiesitykseen. Lain on määrä astua voimaan 1.1.2015.

Liite 2

Kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämishjelma ja sen täytäntöönpano

Kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämisen tavoitteena on saavuttaa yhden miljardin euron vähennys kuntien toimintamenoissa vuoden 2017 tasossa. Tarkasteluun on sisällytetty vain sellaiset esitykset, joiden arvioidaan kokonaisuudessaan supistavan julkisia menoja. Tästä syystä tehtävien siirtoja kunnilta valtiolle ei ole otettu huomioon, ellei niiden katsota tuovan keskittämällä saavutettavia tuottavuus- tai muita hyötyjä. Tarkastelussa ei ole myöskään otettu huomioon toimenpiteitä, joiden toteutus on jo meneillään (esimerkiksi hallituksen esitys on jo annettu).

Osa oheisista toimista on kuntien tehtäviä ja velvoitteita vähentäviä ehdotuksia ja osa on alemman asteisen sääntelyn piiriin kuuluvia velvoitteita, joiden lieventämisellä mahdollistetaan toiminnan tehostamista. Lisäksi tarkasteluun on otettu mukaan maksuperusteiden tarkistaminen.

Toimenpideohjelmaan sisältyvät myös kuntakokeilut. Niissä on tarkoitus kokeilla sellaisia säädös- ja muutoksia ja muita toimenpiteitä, joiden avulla kunnat voisivat poikkihallinnollisesti kehittää palvelurakennettaan ja palveluprosesseja sekä säästää kustannuksiaan kokeilun piirissä olevista kunnille asetetuista velvoitteista riippumatta ja lainsäädännön mukaisesta palvelujen tavoittelusta vaikuttavuudesta tinkimättä.

Hallitus arvioi toimeentulotuen laskennan ja maksatuksen siirtoa Kelalle maaliskuun 2014 kehysriihen mennessä. Hallitus sitoutuu kuntien ja Kelan toimeentulotukiyhteistyöhön vähintään kuntakokeilujen kautta.

Rakennepoliittisen ohjelman kokonaisuuteen kuuluu lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuudistus, jonka osuus ohjelmaan sisältyvän julkisen palvelujärjestelmän tuottavuusvaatimuksen toteuttamisessa on hallitseva. Tämän uudistuksen vaikutukset eivät sisälly oheisiin toimiin.

Päätetyt toimet vaikuttavat kuntien menoja alentavasti 1230 milj. euroa vuoden 2017 tasolla. Näihin menoihin liittyy kuntien valtionosuuksia valtionosuusprosenttien mukaisesti. Hallitus ottaa kantaa säästyvien valtionosuuksien käyttöön kehyspäätösten yhteydessä sen jälkeen, kun menoja vähentäviä lakimuutoksia on tehty tai kun kuntien menojen kasvun hidastuminen on toteutunut. Hallitus varmistaa säästyviä valtionosuuksia koskevien päätösten yhteydessä, että kuntatalous vahvistuu tavoitteen mukaisesti 1 mrd. eurolla vuoden 2017 tasolla. Ehdotusten vaikutusarviot tarkentuvat valmistelun edetessä.

Ministeriöiden tulee valmistella hallituksen 2014 helmikuun loppuun mennessä toimenpiteiden edellyttämät valtion säädös- ja ohjelmamuutokset, jotka johtavat tavoiteltuihin vaikutuksiin. Lisäksi ministeriöiden tulee valmistella samassa aikataulussa ehdotukset kelpoisuusvaatimusten muutoksiksi, jotka vähentävät kuntien menoja 165 milj. euroa vuoden 2017 tasolla.

Kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämishjelma edellyttää pitkäjänteistä toimeenpanoa. Vuodesta 2015 alkaen sitä siirrytään toimeenpanemaan uudessa kuntatalouden ohjausjärjestelmässä.

Liite 3

Työurien pidentäminen alkupäästä ja katkosten vähentäminen

Rakennepoliittiseen ohjelmaan sisältyy useita työuria pidentäviä toimenpiteitä:

- Opintotuen uudistaminen.
- Korkeakoulujen rahoituskannusteiden uudistaminen.
- Korkeakoulujen opiskelijavalinnan uudistaminen.
- Korkeakoulujen tavoitteellisia valmistumisaikoja koskevien säädösten tiukentaminen.
- Hakijasuman purku.
- Oppivelvollisuuden pidentäminen
- Kotihoidontuen uudistaminen.
- Vuorotteluvapaan uudistaminen kolmikantaisen esityksen ja hallituksen linjauksen pohjalta.

Ohjelmassa työurien pidentymiselle etenkin niiden alkupäästä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi valmistellaan seuraavat ohjelman toimenpiteitä täydentävät toimenpiteet:

- Kelpoisuusvaatimusten muutos
- Ammatillisen peruskoulutuksen ns. 2+1-malli
- EU/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoiksi hakeville asetetaan hakijan kannalta kohtuullinen hakemusmaksu, joka kattaa hakemusten käsittelykustannukset. Tarkempaa mallia valmistellaan. Tämä vähentänee myös hyvin suurta epäpätevien hakijoiden määrää.

Valmisteltavien toimien vaikutuksia työurien pituuteen arvioidaan tarkemmin maaliskuun 2014 kehysriiheen mennessä.

Liite 4

Rakenteellisen työttömyysasteen alentaminen

Rakennepoliittiseen ohjelmaan sisältyy useita rakenteellista työttömyysastetta alentavia toimenpiteitä. Ohjelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi joitakin näistä toimenpiteistä täydennetään.

- Otetaan käyttöön työttömyysturvan ja asumistuen suojaisuus.
- Otetaan käyttöön työttömyysetuuden ennakkomaksu.
- Sovelletaan johdonmukaisesti nykyistä aktiiviseen työnhakuun, työllistymissuunnitelman noudattamiseen sekä työn ja aktiivitoimien vastaanottamiseen velvoittavaa järjestelmää ja sen mukaisia sanktioita. Tehdään työtarjouksia laajasti erilaisiin työmahdollisuuksiin. Työtarjousten käytön tavoitteet on sisällytetty ELY-keskusten ja TE-toimistojen tulossopimuksiin vuodelle 2014.
- Siirrytään uuteen sähköiseen työllistymissuunnitelman seurantarjestelmään 2014.
- Työllistymissuunnitelmassa sovitaan, millä tavoin työnhakija itse hakee työtä ja miten TE-toimisto tukee työnhakua. Suunnitelmassa sovitaan, mitä palveluja työnhakijalle tarjotaan ja mihin palveluihin työnhakija itse hakeutuu. Työnhakija veloitetaan raportoimaan säännöllisesti suunnitelman noudattamisesta joko sähköisesti tai TE-toimistossa.
- Tarjotaan avoimia työpaikkoja 3 kk ammattisuoja-ajan jälkeen myös työttömän oman ammattialan ulkopuolelta.
- Tarjotaan avoimia työpaikkoja yli 80 kilometrin säteellä työttömän kodista. Työttömyysturvalakia muutetaan siten, että tällainenkin työ on otettava vastaan, jos päivittäinen työmatkajoukkoliikennettä käyttämällä ei kokoaikatyössä ylitä kolmea tuntia, osaaikatyössä vastaava aikaraja on kaksi tuntia. Lainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2015.
- Jos henkilölle ei ole tarjottu avointa työpaikkaa 3 kuukauden työttömyyden jälkeen, hänelle tarjotaan tuolloin aktiivitoimia.
- Annetaan 2014 alussa toimeentulotukeen liittyen STM:n uusi ohje, jossa edellytetään nykyllä lainsäädännön mukaista tuen aleneman yhtenäistä soveltamista, jos henkilö kieltäytyy työstä tai aktiivitoimesta. Samalla vastuutetaan TE-toimistot tarjoamaan 2014 alkaen toimeentulotukea saaville työttömille aktiivitoimia viimeistään 3 kk työttömyyden alkamisesta.
- Lakisääteistetään ja valtakunnallistetaan työvoiman palvelukeskusten verkosto. Verkosto kokoa yhteen ne TE-toimistojen, kuntien ja Kelan palvelut, jotka parantavat pitkäaikaistyöttömien työmarkkinavalmiuksia. Lainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2015.
- Siirrytään palkkatuen joustavampaan haku- ja maksatusjärjestelmään siten, että sähköinen maksatushakemus otetaan käyttöön tammikuussa 2014.
- Aiemmin sovitun mukaisesti pitkäaikaistyöttömien työmarkkinatuen rahoitusvastuu siirtyy kunnille (arviolta 150 milj. euron rahoitusvastuun siirto). Lainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2015.
- Parannetaan välityömarkkinoiden toimivuutta.
- Selvitetään pitkäkestoisen työllistämistuen vaihtoehdot ikääntyneille.
- Uudistetaan sosiaalisia yrityksiä koskevaa lainsäädäntöä.
- Lisätään työntekijöiden ja työnantajien tarpeista lähtevän ammatillisen työvoimakoulutuksen joustavuutta.
- Edistetään heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä julkisia hankintoja hyödyntämällä

Valmisteltavien toimien vaikutuksia rakenteelliseen työttömyyteen arvioidaan tarkemmin maaliskuun 2014 kehysriihen mennessä.

Liite 5

Asuntomarkkinat

Työmarkkinoiden toimivuuden, talouskasvun ja rakenteellisen työttömyyden alentumisen kannalta metropolialueen asuntopula ja korkea asuntojen hintataso muodostavat merkittävän rajoitteen. Keskeisenä ongelmana on jo pitkään ollut asuntorakentamiseen allokoitun tonttimaan niukkuus ja korkea hinta.

Vuosina 2008-2012 metropolialueella on jäänyt rakentamatta vuosittain keskimäärin kolmannes sovitusta 12 000 - 13 000 uudesta asunnosta. Tämä on merkinnyt noin 20 000 asunnon vajetta, vaikka esimerkiksi 2012 päästiin lähelle sovittua tasoa. Sovitusta vähintään 13 000 asunnon vuositaisesta kaavoituksesta metropolialueen kunnat ovat jääneet jälkeen viidessä vuodessa noin 17 000 asunnon verran. Tonttimaan niukkuus on myös omiaan rajoittamaan rakennusalan kilpailua ja siten vaikuttamaan metropolialueen muuta maata korkeampiin rakennuskustannuksiin.

Metropolialueen kaavoituksen ja asuntotuotannon riittävyys on tärkeää koko talouden työllisyys-, työvoiman liikkuvuus- ja tuottavuuskehityksen kannalta. Siksi sillä on tärkeä merkitys rakennepoliittisen ohjelman tavoitteiden toteutumisen kannalta.

Rakennepoliittisessa ohjelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi asuntopoliittikkaa koskevia kohtia ja ministeriöiden esittämiä asuntopoliittisia toimenpide-ehdotuksia täydennetään seuraavilla tavoilla:

Metropolialue

1. Metropolialueella valtion kanssa yhdessä päätetyt kaavoitus- ja asuntotavoitteet toteutetaan (Rakennepoliittisen ohjelman kohta 3.7):
 - Valtio arvioi infrastruktuuri- ja palveluinvestointejaan kuntien kaavoituksen tulosten perusteella ja edellyttää, että kunnissa on käyttöön otettavissa jatkuvasti vähintään noin viiden vuoden asuntotuotantotavoitetta vastaava tonttivaranto.
 - MAL-aiesopimuksissa harkitaan valtion kannusteiden lisäksi myös sanktioiden käyttöä, jos sopimus jää toteutumatta kunnista johtuvista syistä.

Vuokra-asuntotuotanto

2. Parannetaan vuokra-asuntotuotannon edellytyksiä (Rakennepoliittisen ohjelman kohta 2.15):
 - Sosiaali- ja terveysministeriön johdolla uudistetaan työeläkelaitosten sijoitustoimintaa ohjaavaa sääntelyä kiinteistösijoittamisessa siten, että työeläkelaitokset voivat käyttää vierasta pääomaa vuokra-asuntojen rakennuttamiseen. Vieraan pääoman käyttö sallitaan työeläkelaitosten tätä tehtävää varten perustamille tytäryhtiöille ja rajataan 50 prosenttiin sijoitusten arvosta. Uudistus toteutetaan osana meneillään olevaa TyEL-laitosten vakavaraisuusuudistusta. Samalla tehdään tarvittavat muutokset verolainsäädäntöön koskien varojen arvostamista käypiin arvoihin eläkelaitosten taseessa. Toimenpide on määräaikainen ja se on voimassa vuosina 2015 - 2017.

- Tavoitteena on luoda edellytyksiä vuokra-asuntotuotannon kasvattamiselle. Työeläkelaitosten (työeläkeyhtiöiden sekä eläkesäätiöiden ja -kassojen) sijoituspäätökset riippuisivat kuitenkin edelleen niiden omista sijoitusstrategioista ja vallitsevasta markkinatilanteesta.
- Valmistellaan ripeästi esitys 20-vuotisesta korkotukimallista.

Kaavoitus ja kilpailun esteet

3. Puretaan kaavoitukseen ja rakentamiseen liittyviä kilpailun esteitä eheää yhdyskuntarakennetta vaarantamatta (Rakennepoliittisen ohjelman kohdat 2.2 ja 2.3)
 - Kuntien tulee edistää kaavoitusta tiivistämällä jo rakennettuja alueita, lisäämällä rakennusten tiheyttä ja korkeutta erityisesti lähellä keskustaa ja rakentamalla alueille, joiden sijainti on hyvä. Täydentäminen ja tiivistäminen hyvissä sijaintikohteissa lisäävät mukaan tuottavuutta.
 - Kehitetään MRL-lakiin riittävät kannustimet täydennysrakentamiselle sekä lisärakentamisen hyötyjen ja haittojen korvaamiselle. Lainsäädäntöä tulee kehittää siten, että se tukee kiinteistönomistajien ja muiden osapuolten keskinäistä neuvottelua, kaupankäyntiä ja sopimista. Kaavoituksen tulee reagoida joustavasti yritysten ja asukkaiden tarpeisiin ja kansantalouden muutoksiin.

Esitykset kuntien tehtävien ja veloitteiden vähentämisestä, toiminnan tehostamisesta ja maksuperusteiden tarkistamisesta

Kuntien tehtäviä vähentävät toimet		Vaikutus vuonna 2017, milj. euroa				Hallinnon- ala
		Kuntien menot	Kuntien tulot	Valtion menot	Julk. talous yht.	
1	Aikuisten hammashuollon säästötoimet	-15	-5	-5	-15	STM
2	Päivystysjärjestelmän uudistaminen	-60	-17	-17	-60	STM
3	Turhien todistusten poistaminen terveydenhuollosta	-8			-8	STM
4	Aktivointisuunnitelman ja kuntouttavan työtoiminnan uudelleenkehittäminen	-3			-3	STM
5	Solariumlaitteiden valvontavelvollisuuden poistaminen	-1			-1	STM
6	Maatalousyrittäjien lomituspalveluiden kilpailuttaminen					STM
7	Yksityisen palveluntuottajan tilojen ja laitteiden tarkistamisen siirto aluehallintovirastoille	-0,55		0,55	0	STM
8	Kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmän poistaminen kunnan tehtävistä	-3,5			-3,5	STM
9	Potilasietojen paperimuotoisen arkistoinnin lopettaminen	-94	-28	-28	-94	STM
10	Turvakotien siirto valtiolle	-8	-4	4	0	STM
11	Elintarvikkeiden keventäminen ja sähköistaminen	-1			-1	MMM

12	Muutokset maaseutualuekehittämisessä	-1,5			-1,5	CAP2020-uudistuksen toimeenpanon yhteydessä hallitus selvittää kunnille aiheutuvien tehtävien muutosta niin, että syntyy säästöjä.	MMM
13	Kunnan lakisääteisen vesihuollon kehittämissuunnitelman laatimis- ja ylläpitovelvoitteen poistaminen	-2			-2	Kuntien suunnitteluelvoitetta vesihuoltoala kevennetään. Vesihuoltolain uudistamisen yhteydessä poistetaan kunnan lakisääteisen vesihuollon kehittämissuunnitelman laatimis- ja ylläpitovelvoite.	MMM
14	Työllistämisen aluevelvoitteen poisto	-2,6	-0,8	-0,8	-2,6	Luovutaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu lain mukaisesta aluevelvoitteesta järjestää työntekomahdollisuuksia työttömille työnhakijoille.	TEM
15	Kuntien valvontatehtävien uudelleenarviointi	-30	-9	-9	-30	Kunnilla on runsaasti valvontatehtäviä, jotka pohjautuvat mm. terveydenhuoltoon, terveysneuvontaan, ympäristöterveydenhuoltoon annettuun lakiin, tupakkalakiin, alkoholilakiin, kuluttajaturvallisuuslakiin ja jätehuoltolakiin. Monista valvontatehtävistä voidaan perä maksu. Kunnan valvontatehtävät selvitetään kattavasti. Tavoitteena on karsia kuntien valvontatehtäviä. Valvontatehtäviä voidaan siirtää suuremmille kuntayksiköille tai valtion vastuulle. Selvityksessä arvioidaan valvontatehtävistä aiheutuvat kuntien kustannukset. Valvontatehtävien purkamisella voitaisiin saavuttaa korkeasti arvioituna korkeintaan muutaman kymmenen miljoonan euron nettosäästö.	STM, VM, YM
16	Kuntien suunnitteluelvoitteen vähentäminen	-30	-9	-9	-30	Kuntatason suunnitteluelvoitteet otetaan kuntalain sekä sote-järjestämislain valmistelun yhteydessä kokonaisarvioinnin kohteeksi kaikkien hallinnonalojen osalta, ja eri ministeriöiden yhteisenä toimena tarkastellaan mahdolisuudet yhtenäistää kuntatason suunnitteluprosesseja laompiin kokonaisuuksiin. Tarkasteluun otetaan kaikki toiminnot, joihin liittyy palvelun/toiminnan järjestämisen suunnitelmien laatimisen velvoite. Kustannussäästöä on valkea arvioida, mutta se on arviolta korkeintaan muutama kymmenen miljoonaa euroa.	Kaikki
	Kuntien tehtäviä vähentävät toimet yhteensä	-260	-73	-64	-252		

Vaikutus vuonna 2017, milj. euroa						
	Kuntien menot	Kuntien tulot	Valtion menot	Julk. talous yht.	Hallinnon-ala	
17	Toisen asteen koulutuksen järjestäjaverkon rakenteellinen uudistaminen ja rahoitusjärjestelmän uudistaminen	-195	-73,5	-73,5	-195	OKM
18	Toisen asteen koulutuksessa keskitytään tutkintojen rahoitukseen ja luovutaan muun koulutuksen julkisesta rahoituksesta	-65	-27	-27	-65	OKM

19	Uskonnon ja elämäntieteiden opetusperusteiden tiukennus perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa	-3	-1	-1	-3	Muiden kuin evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen uskonnon sekä elämäntieteiden opetuksen minimimäärä on 10 henkeä (nykyisin kolme).	OKM
20	Vapaa sivistystyön rahoituksen vähentäminen	-15	-8,5	-8,5	-15	Toivutaan vapaan sivistystyön rakenne- ja rahoitusuudistus. Tavoitteena on toiminnan laadun ja vaikuttavuuden varmistamiseksi luoda riittävän suuret vapaan sivistystyö oppilaitokset. Uudistuksessa selkeytetään ja ajantasastaan rahoituksen määräytymisperusteet. Rahoituksen tulee kannustaa opiskelumuotojen kehittämiseen. Toiminnan ennakkotavuden parantamiseksi määrätään vapaan sivistystyön toiminnan volyymin ylläpitäjäkohtaiset rahoituksen reunaehdot.	OKM
21	Kirjasto- ja tietopalveluverkon supistaminen maakuntakirjastojen määrää vähentämällä	-1	-0,4	-0,4	-1	Maakuntakirjastoverkkoa harvennetaan. Yleiset kirjastot muodostavat nykyisin laajoja, jona maakunnallisia yhteisöitä, mikä vuoksi niiden ja maakuntakirjastojen toiminnossa on päällekkäisyyttä. Hallituksen esitys kirjastolain muuttamisesta annetaan eduskunnalle seuraavaan hallituskauden alkupuolella siten, että laki tulee voimaan 2016.	OKM
22	Koulunkäntävustajien lukeminen osaksi opettaja-oppiassuhdetta	-10	-4	-4	-10	Koulunkäntävustajien huomioinnon ottaminen perusopetuksen opetusrhymiä muodostettaessa edellyttää perusopetuksen opetusrhymäkokoa koskevien säännösten muuttamista. Vuoden 1999 perusopetuslain uudistamisen jälkeen lainsäädännöllä ei ole erikseen säädetty opetusrhymien koosta muutoin, kuin erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden, pidennettyä oppivelvollisuuden piirissä olevien ja vaikeasti vammaisten oppilaiden opetuksen osalta. Perusopetuslain mukaan opetusrhymät tule muodostaa siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet.	OKM
23	Oppimateriaalin keskittetty hankinta yleissivistävässä koulutuksessa ja siirtyminen kohti digitaalisia materiaaleja	-7	-3	-3	-7	Perusopetuksessa oppimateriaalikulutukset ovat n. 90 milj. euroa. Digitaaliseen oppimateriaaliin siirtymisen ja koulutusvälineiden hyödyntämisen arvioidaan säästävän kuntien oppimateriaalikulutuksia n. 5-10 %. Mikäli vastaavaa järjestelyä hyödynnettäisiin myös lukiokoulutuksessa, koituisi tästä syntyvä hyöty opiskelijoille.	OKM
24	Laitoshoidon vähentäminen vanhustenhuollossa	-300			-300	Vanhustalolain mukaisen veloitteen, jonka mukaan pitkäaikainen hoito ja huolenpito voidaan toteuttaa laitoshoidon keinoin, jos siihen on lääketieteelliset perusteet tai jos se on iäkkään henkilön arvokkaan elämän ja turvallisuuden hoidon kannalta muuten perusteltua, toteuttamiseksi laaditaan toimeenpano-ohjelma, joka varmistaa laitospaikkojen vähenemisen siten, että se vähentää kuntien menoja 300 milj. euroa vuoden 2017 tasolla suhteessa nyt arvioituun valtion nykyisten voimavarojen puitteissa.	STM
25	Reseptien voimassaoloajan pidentäminen	-3			-3	Reseptin voimassaoloajan pidentäminen kahteen vuoteen vähentää kuntien terveyden- ja sairaanhoidon kustannuksia, koska reseptin uusimiseen liittyvien lääkärin ja hoitajavastaanottojen määrä vähentyy. Samalla vähentyy potilastietojen päivittämiseen kuluva työaika ja vastaanottohenkilökunnan työaika, koska tulevien ja menevien reseptien kulu vähentyy. Arvioitu kustannusvaikutus perustuu siihen, että vuosittain reseptinä uusi noin 1,4 miljoonaa pitkäaikaisen lääkkehoidon potilasta.	STM
26	Sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseen kehityskehityksessä varatun lisärahoituksen pienentäminen	-32	-4	-4	-32	Kohdentuu käytännössä sosiaalihuollon uudistuksen mitoitukseen.	STM
27	Perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoitoon ja sosiaalityön integraation syventäminen	-50	-15	-15	-50	STM valmistelemaan välittömästi tarvittavat lainsäädännön muutokset, jolla terveydenhuollon järjestämissuunnitelmat ja niiden toteuttaminen laajennetaan kattamaan myös kuntien järjestämiä sosiaalipalveluja sosiaali- ja terveydenhuollon perustason toiminnan vahvistamiseksi, integraation parantamiseksi, toiminnan tehostamiseksi ja päällekkäisen hallinnon purkamiseksi. Näin tuetaan saumattomien palveluketjujen muodostumista palveluihin, esim. mielenterveys- ja päihdepalvelut, vammaisten palvelut, lastensuojelu. Tämän osana selvitetään myös imatran mallin käytön laajentamista.	STM
28	Normiluntoitusten suositusten purkaminen	-30	-9	-9	-30	Toimenpiteissä normiluntoitukset suositukset käydään läpi ja arvioidaan niiden asema suhteessa lainsäädäntöön ja palvelujen tavoitteisiin.	STM

29	Pelastustoimen järjestelmän uudelleenorganisointi	-7,5		-7,5					Toimitetaan pelastustoimen hallintoon kohdistuva rakennemuudistus. Uudistetaan pelastustoimen aluejakoa vähentämällä alueita 22:sta 11:een lähtökohteisesti ensi vuonna voimaan tulevan poliisilaitosalueajan mukaisesti.	SM
30	Joukkoliikenteen ja henkilökuljetusten tehostaminen	-70	-30	-100					Edistetään kuntien matkojen yhdistämiskeskusten perustamista lainsäädäntöä kehittämällä. Tavoitteeksi asetetaan kymmenen prosentin säästöt joukkoliikenteen ja henkilökuljetusten kustannuksiin. Matkojen yhdistämiskeskusilla voitaisiin saavuttaa merkittäviä säästöjä etenkin harvaan asutulla alueella. Julkisen paikalliskalenterin ja sen tukemisen, koulu- ja oppilaskuljetusten, sairausvakuutuskorvattavien matkojen sekä vanhus- ja vammaiskuljetusten yhdistäminen toisi kustannussäästöjä.	LVM, STM, OKM
31	Katuverkoston kunnossapidon tehostaminen sekä yksityisteiden rakentamiseen, rahoitukseen ja ylläpitoon liittyvien kuntien tehtävien uudelleen järjestely	-5		-5					Katuverkoston kunnossapidon tehostaminen kehittämällä hankintaprosesseja kuntien ja valtion (ely-keskukset) yhteistoiminta-alueilla.	LVM
32	Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävien vaikuttavuuden arviointi sekä tehtävien ja toimintatapojen uudistaminen	-3,5		-3,5					Selvitetään ympäristönsuojelun luvanvaraisuuskynnysmuuttamista. Toiseksi selvitetään, voidaanko joitakin toimintoja siirtää lupamenettelystä rekisteröinnin piiriin. Kuntien ympäristölupamenettelyn sähköistämisen aloitetaan. Uudistus toteutetaan ympäristönsuojelulain ja -asetuksen sekä eräiden muiden säädösten uudistamishankkeen toisen vaiheen yhteydessä.	YM
33	Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tehtävien keskittäminen ylikunnallisiin yksiköihin	-7,5	16,5	-24					Kunnan rakennusvalvontatoimen asiantuntemusta ja yhtenäistä toimintatapaa vahvistetaan kokoamalla rakennusvalvonta isommiksi ylikunnalliseksi yksiköiksi. Uudet rakennusvalvontayksiköt kattaisivat toimintansa täysimääräisesti lupamaksuilla. Uudistus on tarkoitettu toteuttamaan vuoden 2016 aikana.	YM
34	Kelpoisuusvaatimusten väljentäminen								Kuntatalouden kestävyiden ja henkilöstön saatavuuden turvaamiseksi on tarve joustavoittaa erityisesti henkilöstön kelpoisuutta ja mitoituksia säätelevää normistoa. Tämä edellyttää, että väljennetään liian yksityiskohtaisia henkilöstönormeja ja kapea-alaisia kelpoisuusvaatimuksia, jotka vaikeuttavat palvelujen tehokasta järjestämistä sekä tehtävien ja työajan uudistamista.	
35	Kuntien velvoitteiden ja palveluiden tuottamista ohjaavien normien purkamisen yhteensä	-145	-43	-145	-43	-145	-43		Kuntien lakisääteisten tehtävien hoitamista koskevissa laeissa on säädetty henkilöstön kelpoisuusehdoista tai henkilöstön koulutusrakenteesta. Kelpoisuusehtojen ja koulutusrakenteen väljentäminen edellyttää ministeriössä säädosvalmistelua. Hallitus asettaa tavoitteeksi, että ministeriöt käynnistävät säädosvalmistelun välittömästi, jotta esityksen toimeenpääntö alkaisi v. 2015.	STM OKM
		-20	-8	-20	-8	-20	-8			
		-970	-180	-1016	-226	-1016	-226			

Kuntien tulopohjaa vahvistavat esitykset					Haalinnon- ala
	Vaikutus vuonna 2017, milj. euroa			Julk. salaus yht.	
	Kuntien menot	Kuntien tulot	Valtion menot	Valtion yht.	
36	Päivähoitomaksujen tarkistaminen	25		-25	ORKM
37	Ympäristö- ja maa-aineslain mukaisen valvonnan maksullisuus	3,3		-3,3	YM
38	Elintarvikkevalvonnasta perittävien maksujen korottaminen	10		-10	MMM
	Kuntien tulopohjaa vahvistavat esitykset yhteensä	0	38	0	-38

	Vaikutus vuonna 2017, milj. €			Julk. salaus yht.
	Kuntien menot	Kuntien tulot	Valtion menot	Valtion yht.
YHTEENVETO KAIKISTA ESITYKSIKSIÄ				
Kuntien tehtäviä vähentävät toimet yhteensä	-260	-73	-64	-252
Kuntien velvoitteiden ja palveluiden tuottamista ohjaavien normien purkamisen yhteensä	-970	-180	-226	-1016
Kuntien tulopohjaa vahvistavat esitykset yhteensä	0	38	0	-38
KAIKKI TOIMET YHTEENSÄ	-1230	-214	-291	-1306
Vaikutus kuntatalouteen, netto		-1015		

Yhteenveto hallinnonaloittain

	Ehdotukset	Tavoite
STM	-755	-545
OKM	-316	-329
LVM	-75	-53
YM	-11	-33
MMM	-5	-14
SM	-8	-13
TEM	-3	-12
OM		-3
Useampaa hallinnonala koskevat	-60	
Yhteensä	-1231	-1000

